

**КОЛЕДЖ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»**

**Музично-педагогічне відділення
Циклова комісія викладачів дошкільних психолого-педагогічних
дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи
Оксана КОГУТЮК
«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

**11 ДОШКІЛЬНА ЛІНГВОДИДАКТИКА:
11.2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ І НАВЧАННЯ
ЕЛЕМЕНТІВ ГРАМОТИ**

освітньо-професійної програми **Дошкільна освіта**
підготовки **фахового молодшого бакалавра**
за галуззю знань **01 Освіта / Педагогіка**
спеціальності **012 Дошкільна освіта**

Вінниця 2024

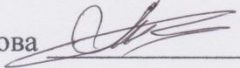
Робоча програма освітнього компонента 11 Дошкільна лінгводидактика: 11.2.
Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти з підготовки
фахових молодших бакалаврів за галуззю знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 012 Дошкільна освіта

РОЗРОБНИК:

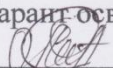
Наталія ПАСІКОВА, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

СХВАЛЕНО

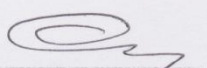
Методичною радою Коледжу фахової передвищої освіти
«29» серпня 2024 р., протокол № 1

Голова канд. пед. наук, доц. Андрій КРИЖАНОВСЬКИЙ

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми Дошкільна освіта
 доктор філософії Марина СОРОЧАН

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні циклової комісії
викладачів дошкільних психолого-педагогічних дисциплін
«28» серпня 2024 р., протокол № 1

Голова циклової комісії Ольга КЛИМЕНКО

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти / освітньо-професійний ступінь	Характеристика освітнього компонента		
		Денна форма навчання		
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Статус освітнього компонента Обов'язковий		
	Спеціальність 012 Дошкільна освіта			
Загальна кількість годин – 120	Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр	Рік підготовки: 1-й; 2-й		
		Семестр: 2-й; 3-й		
		Лекції 42	Семінари 16	Практ. 16
		Самостійна робота 46		
		Вид контролю: екзамен		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2сем. – 2 год., 3сем. – 3 год., самостійної роботи здобувача освіти – 1,5				

2. Мета, завдання, програмні компетентності та результати навчання

2.1. Мета, завдання освітнього компонента

Мета: метою викладання освітнього компонента Дошкільна лінгводидактика: Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти є психолого-педагогічна та методична підготовка майбутніх фахівців до професійно-мовленнєвої діяльності в системі національної дошкільної освіти.

Завдання: основними завданнями вивчення освітнього компонента Дошкільна лінгводидактика: Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти є:

- формування здатності до аналізу особливостей мовленнєвого розвитку дітей на кожному віковому етапі;
- засвоєння закономірностей, принципів та методики розвитку мовлення, мовленнєвого спілкування та навчання грамоти дітей дошкільного віку;
- підготовка до практичного здійснення формування мовленнєвої та комунікативної компетенції дітей в сучасних умовах дошкільного виховання;
- сформувати уміння і навички планування різних видів роботи з розвитку мовлення: в різних вікових групах, з дітьми різних категорій і за різних соціальних умов;
- ознайомити з кращим педагогічним досвідом роботи з розвитку мови і навчання дітей елементів грамоти.

2.2. Програмні компетентності

2.2.1. Інтегральна компетентність.

Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

2.2.2. Загальні компетентності

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК9. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК10. Здатність до творчого пошуку та реалізації нових ідей до самопрезентації та презентації результатів своєї професійної діяльності, критично мислити.

2.2.3. Спеціальні компетентності

СК1. Здатність до формування наскрізних умінь у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку: виявляти творчість та ініціативність, керувати емоціями, висловлювати та обґрунтовувати власну думку, критично мислити, ухвалювати рішення, розв'язувати проблеми та співпрацювати в колективі.

СК5. Здатність до формування у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку взаємин з оточенням (предметним, природним, соціальним).

СК8. Здатність до навчання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

СК9. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста, поваги до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів, народних символів).

СК10. Здатність до розвитку мовлення у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими.

СК12. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку елементарних уявлень про різні види мистецтва та засоби художньої виразності (слово, звуки, фарби тощо) та досвіду самостійної творчої діяльності в різних видах мистецтва

СК13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних і психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

СК14. Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності.

СК15. Здатність до комунікативної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

СК16. Здатність до позитивної мотивації щодо майбутньої професійної діяльності, інтерес до педагогічної роботи, готовність до продовження навчання за наступним рівнем освіти.

2.3. Результати навчання

2.3.1. Програмні результати навчання за ОПП.

РН1. Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та передшкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

РН2. Планувати та організовувати освітній процес у закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, з використанням інформаційно-комунікативних технологій, виконувати експериментальні проєкти, курсові роботи.

РН3. Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до їхніх вікових особливостей.

РН5. Виявляти та узагальнювати результати різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН6. Формувати моральні цінності у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку відповідно до морально-етичних норм.

РН7. Передбачати та оцінювати результати власної діяльності з урахуванням закономірностей освітнього процесу закладу дошкільної освіти.

РН8. Визначати концептуальні засади, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН12. Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної взаємодії.

РН17. Формувати національно-патріотичні почуття у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, а також ціннісне ставлення до культурних надбань українського народу, повагу до представників різних національностей і культур.

РН18. Організовувати та розділяти предметно-просторове розвивальне середовище на осередки діяльності в групах дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН19. Аналізувати перспективний педагогічний досвід в системі дошкільної освіти та використовувати його в подальшій роботі з дітьми дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН20. Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти

РН22. Дотримуватися усіх норм сучасної української мови у процесі ведення усної чи писемної професійної комунікації; використовувати іноземну мову як засіб комунікації в полікультурному середовищі.

2.3.2. Результати навчання за освітнім компонентом.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- психологічні, лінгвістичні засади побудови методики навчання дітей рідної мови;
- сучасні наукові дослідження в галузі дошкільної лінгводидактики;
- сучасні методичні технології розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови.

Вміти:

- діагностувати рівні засвоєння дітьми рідної мови, сформованості мовленнєвого спілкування;
- прогнозувати початково-виховні процеси і планувати різні види роботи з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови;
- створювати сприятливу комунікативну атмосферу, оптимальний рівень мовленнєвого середовища для дітей різних вікових груп;
- виховувати у дітей шанобливе ставлення до рідної мови, культуру мовленнєвого спілкування;
- здійснювати професійне мовленнєве спілкування з дітьми на засадах гуманізації і демократизації виховної взаємодії, а також здійснювати особистісно-орієнтований підхід.

3. Програма освітнього компонента

2 СЕМЕСТР

Тема 1. Методологічні засади методики розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку

Мова як суспільне явище, суспільний характер походження мови, мова як засіб спілкування, взаємозв'язок мови і мислення, слово і поняття, мова та історія.

Природничі засади методики розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку.

Етапи становлення другої сигнальної системи у дітей, будова центральної і периферійної частин мовленнєвого апарату.

Лінгвістичні засади навчання дітей рідної мови. Функції мови. Принципи розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей дошкільного віку.

Загальні, часткові, спеціальні методичні принципи.

Тема 2. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей

Завдання дошкільних закладів з розвитку мовлення: розвиток загальної мовної культури й культури спілкування, розвиток зв'язного мовлення (діалогічного і монологічного), збагачення, уточнення й закріплення словника, виховання звукової культури мови, формування граматичної правильності мови.

Зміст і завдання роботи з розвитку мовлення. Базовий компонент дошкільної освіти. Базова програма та варіативні програми розвитку мовлення дітей. Наукові основи й структура Базової програми.

Засоби реалізації програми. Мовлення вихователя як засіб розвитку мовлення дітей. Значення мовлення вихователя й вимоги до нього: змістовність, точність, логічність, доступність, багатство словника, чиста звуковимова, виразність, образність, відповідність нормам літературної вимови. Вимоги до мовлення дітей.

Форми роботи з розвитку мовлення дітей в дошкільному закладі: навчання на заняттях, навчання і розвиток мовлення дітей у повсякденному житті.

Заняття як основна форма навчання дітей рідної мови. Види занять, особливості занять з розвитку мовлення. Специфіка занять у різновікових і цілодобових групах дошкільного закладу.

Методи й прийоми розвитку та навчання рідної мови в дошкільному закладі. Загальне питання про методи та прийоми. Наочні методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок слова і наочності, словесні методи навчання, їх характеристика.

Практичні та ігрові методи навчання, їх характеристика. Взаємозв'язок і взаємозалежність методів навчання.

Прийоми навчання дітей рідної мови. Інтерактивні методи. Зразок мовлення. Вихователя й вимоги до нього. Запитання вихователя й вимога до них, вимоги до відповідей дітей.

Інноваційні методи і технології навчання.

Компетентнісний підхід до розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови.

Умови успішного виконання програми з розвитку мовлення. Дидактичний та наочний матеріал з розвитку мовлення.

Тема 3. Історичний огляд становлення і розвитку методики навчання дітей рідної мови в Україні

Становлення і розвиток методики розвитку мовлення в Україні в 19 та першій половині 20 ст. Софія Русова – фундатор методики навчання дітей рідного мовлення в українському дитячому садку. Концепція мовної освіти дітей дошкільного віку в Україні: єдність біологічного і соціального в мовленнєвому розвитку дітей: співвідношення діалектичного і літературного мовлення, форми і методи навчання дітей рідної мови. Лінгводидактична концепція К.Д.Ушинського. В.О.Сухомлинський та його лінгводидактичні погляди.

Сучасні дослідження з дошкільної лінгводидактики.

Тема 4. Становлення і розвиток методики розвитку мовлення дітей раннього віку

Становлення і розвиток мовлення дітей раннього віку. Необхідність цілеспрямованого керівництва розвитком мовлення дітей з боку дорослих.

Перший рік життя. Становлення мови дітей першого року життя. Особливості домовного періоду. Розвиток голосових реакцій (гукання, гуління, трелі, белькіт), наслідування звуків і слів. Розвиток розуміння мовлення оточуючих, поява перших усвідомлених слів. Базисна характеристика розвитку мовлення дітей.

Зміст і завдання розвитку мовлення дітей першого року життя. Шляхи розвитку мовлення дітей першої групи раннього віку: розвиток домовних проявів і наслідування звуків. Розвиток розуміння мовлення. Навчання дітей вимови перших усвідомлених слів.

Методика проведення ігор-занять з розвитку мовлення. Прийоми організації індивідуальних і групових ігор-занять, використання картинки й художньої літератури в роботі з дітьми першого року життя.

Другий рік життя. Характеристика мовлення дітей другого року життя. Розвиток розуміння мовлення, фонематичного слуху, активного мовлення дітей.

Специфіка засвоєння дітьми слів, темпи збагачення словника.

Оволодіння граматичними елементами мови. Базисна характеристика розвитку мовлення дітей.

Зміст і завдання розвитку мовлення дітей на другому році життя.

Методика проведення занять з дітьми, їх види і характеристики. Структура заняття. Використання на заняттях різноманітних прийомів навчання: показ з називанням, показ предметів у дії, зразок мовлення вихователя, повторення слів і речень, запитання, відшукування і впізнавання предметів, емоційно-ігрові прийоми. Використання картинок, показ інсценівок, читання й розповідання дітям (оповідання, казки тощо).

Керівництво розвитком мовлення дітей другого року життя у процесі спілкування вихователя з дітьми в повсякденному житті. Організація спілкування з дітьми старшого дошкільного віку.

Третій рік життя. Характеристика мовлення дітей третього року життя: розвиток мовлення, словниковий запас. Звукова й граматична правильність мовлення, діалогічне мовлення, особливості засвоєння речень.

Спілкування як важлива умова розвитку активного мовлення дітей, розмова вихователя з дітьми в повсякденному спілкуванні як метод розвитку діалогічного мовлення. Базисна характеристика розвитку мовлення дітей.

Зміст і завдання розвитку мовлення дітей третього року життя.

Методика розвитку мовлення дітей третього року життя. Види занять, їх кількість, специфіка проведення. Методи й прийоми розвитку мовлення на третьому році життя, спостереження, цільові прогулянки, розглядання предметів і бесіда про них, розмови вихователя з дітьми. Розповіді вихователя. Доручення мовного характеру, дидактичні ігри, бесіди-розповіді, бесіди за картинами, показ інсценівок, театрів, читання й розповідання казок, віршів тощо. Розвиток мовлення в повсякденному житті. Характеристика навчально-методичних посібників з розвитку мовлення дітей раннього віку.

Тема 5. Методика виховання звукової культури мовлення

Поняття «звукова культура мовлення» - фонетична й орфоепічна правильність мовлення, дикція, мовне дихання, фонематичний й мовний слух, темп мовлення, сила голосу, інтонаційна виразність мовлення.

Характеристика компонентів звукової культури мовлення.

Передумови виховання звукової культури мовлення: розвиток слухового й мовленнєво-рухового аналізаторів, фонематичного слуху, гігієна нервової системи, охорона органів слуху, мовлення, носоглотки, правильне мовлення оточуючих, активна мовленнєва практика, наявність дидактичного матеріалу, спільна робота дошкільного закладу й сім'ї.

Особливості звуковимови дітей різних вікових груп.

Завдання й зміст виховання звукової культури мовлення. Прийоми індивідуальної перевірки звуковимови дітей.

Система роботи щодо виховання звукової культури мовлення : розвиток слухової уваги, фонематичного слуху, мовного дихання, дикції, сили голосу, інтонації. Фронтальна та індивідуальна робота з дітьми.

Дидактичні ігри й вправи у вихованні звукової культури мовлення.

Види занять, їх структура, обладнання наочними і дидактичними матеріалами. Методика їх проведення в різновікових групах. Місце малих жанрів фольклору в закріпленні правильної звуковимови.

Виховання звукової культури мовлення в процесі режимних моментів й на інших заняттях.

Тема 6. Методика словникової роботи в дошкільному закладі

Особливості словника дітей різного віку. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах . Добір слів для засвоєння дітьми. Словник–мінімум, тематичні словники.

Ускладнення вимог програми до словника дітей різних вікових груп:

Розширення словника на основі ознайомлення дітей з новими предметами явищами навколишнього життя

Введення нових слів у процесі поглиблення знань дітей про предмети явища та їх відношення якості, властивості; введення антонімів, синонімів, порівнянь.

Розвиток словника в процесі узагальнення уявлень про предмети та явища введення слів що позначають елементарні поняття.

Принципи словникової роботи – тісний взаємозв'язок слова з фактами реальної дійсності, введення слів на основі активної пізнавальної діяльності, вирішення всіх завдань словникової роботи в єдності. Характеристика методів і прийомів словникової роботи .

Поетична та усна народна творчість у словниковій роботі з дітьми; методика використання загадок і прислів'їв у роботі з дітьми.

Народні та дидактичні ігри і дидактичні вправи, їх види, зміст і методика проведення в різних вікових групах. Настільно-друковані ігри, народні хороводні ігри та їх місце у словниковій роботі.

Специфіка занять з словникової роботи, їх види й методика проведення: ознайомлення з якостями та властивостями предметів, заняття на формування понять, узагальнень і класифікацію, комплексні й тематичні заняття, методика їх проведення.

Розвиток словника в різних видах діяльності. Робота над словником на заняттях з усіх розділів програми.

3 СЕМЕСТР

Тема 7. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей

Загальне поняття про граматичну будову мови: граматика, морфологія, синтаксис, граматичні поняття. Значення засвоєння граматичної будови мови для мовленнєвого розвитку дітей та підготовки їх до школи.

Становлення граматичної будови мови у дітей. Пасивне й активне засвоєння (Ц.Ф. Ніколенко). Періоди становлення граматичної будови мови. Особливості засвоєння дітьми речень. Оволодіння флексіями, узгодженнями й керуванням.

Закономірності засвоєння граматичних значень дітьми дошкільного віку.

Типові помилки в мовленні дітей та їх причини.

Дитяче словотворення, його характеристика, види, типи, причини цього явища. Словесна творчість, її характеристика (Н.В.Гавриш)

Завдання й зміст формування граматичної правильності мовлення в дітей: умови, необхідні для засвоєння дітьми норм граматики (А.М.Богущ).

Шляхи й методи формування граматичної правильності мовлення. Дидактичні ігри, вправи, мовленнєві ситуації, казки, їх місце у формуванні граматичної будови мови (К.Л.Крутій, Й.Н.Маковецька, Г.Г.Ніколайчук). спеціальні заняття з формування граматичної правильності мовлення, методика їх проведення; ознайомлення дітей з реченням, словом, складом. Формування граматичної правильності мовлення у процесі режимних моментів та на заняттях з інших розділів програми.

Тема 8. Методика розвитку зв'язного мовлення

Поняття зв'язного мовлення. Види зв'язного мовлення (діалогічне, монологічне). Діалог, монолог. Ситуативне й контекстне мовлення. Особливості засвоєння дітьми дошкільного віку зв'язного мовлення. Сучасні дослідження проблеми розвитку зв'язного мовлення в Україні та зарубіжних країнах.

Методика розвитку діалогічного мовлення. Завдання та зміст розвитку діалогічного мовлення в дошкільному закладі. Розмова вихователя з дітьми в повсякденному спілкуванні – метод розвитку діалогічного мовлення. Вимоги до організації розмов, їх тематика й зміст у кожній віковій групі. Методика організації й проведення розмов з дітьми. Прийоми активізації мовлення мовчазних та соромливих дітей.

Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення. Види, зміст і тематика бесід. Значення бесід для розумового, морального, естетичного розвитку дітей.

Методика проведення бесіди: підготовка вихователя й дітей до бесіди, добір наочного, дидактичного, ілюстративного матеріалу та технічних засобів навчання. Структура бесіди.

Методичні прийоми розвитку діалогічного мовлення дітей в ході бесіди. Види запитань вихователя, вимоги до запитань та відповідей дітей.

Методика навчання дітей монологічного мовлення (розповідання). Зміст і завдання навчання дітей монологічного мовлення. Характеристика методів, прийомів навчання дітей монологічного мовлення. Види розповідей, їх класифікація, послідовність введення різних видів розповідей, їх місце на заняттях з розвитку мовлення. Сучасні дослідження.

Навчання дітей розповідання за дидактичними картинами. Значення картин у навчанні розповідання. Види розповідей за змістом картин. Методика навчання описових розповідей за картинами. Сюжетні й творчі розповіді. Місце розповідей за дидактичними картинами у структурі заняття з розвитку мовлення. Методика навчання дітей розповідання за картинами в різних вікових групах. Сучасні дослідження.

Навчання дітей розповідання за іграшками. Види розповідей. Описові розповіді, їх структура, прийоми навчання. Сюжетні розповіді за однією іграшкою та набором іграшок. Добір іграшок, вимоги до них. Прийоми навчання розповідання за іграшками і різних вікових групах.

Розповіді дітей з досвіду. Значення цього виду розповідей, вимоги до них. Тематика розповідей. Роль сенсорного досвіду в складанні розповідей. Методичні прийоми навчання розповідання. Методичні прийоми навчання розповідання з власного досвіду: зразок розповіді, план, вказівки. Методика навчання дітей складання листів. Добір матеріалу для змісту листа. Структура заняття й прийоми керівництва (М.С.Лаврик).

Переказ літературних творів. Суть переказу, його значення для розвитку зв'язного мовлення, пам'яті, мислення. Добір літературних творів для переказу, вимоги до них. Вимоги до дитячих переказів (усвідомленість, послідовність, точність, образність, граматична правильність мови, інтонаційна виразність, елементи творчої доробки). Структурні компоненти заняття. Методичні прийоми навчання дітей переказу: запитання, план, спільний, відображений переказ, підказка, переказ за частинами, за ролями, за малюнками, з використанням ТЗН, ілюстративного матеріалу, від першої особи, переказ з елементами драматизації та навчання творчого розповідання, інсценування. Особливості навчання переказу в різних вікових групах.

Навчання творчого розповідання. Роль чуттєвого досвіду, розвиток самостійної і творчої уяви в ході розповідей. Види й тематика розповідей: складання розповідей за опорними словами, продовження початку розповіді (казки) вихователя, складання початку розповіді (казки вихователя, творчі розповіді на тему, розповіді про смішні епізоди, про одного героя, розповіді-мініатюри (етюди), самостійне складання казок, небувальщини тощо. Методика

проведення кожного з цих видів розповідей. - Структурні компоненти заняття й методичні прийоми навчання творчого розповідання. Методика розвитку креативного мовлення в дітей.

Використання сюжетно-рольових, дидактичних ігор, вправ, мовних логічних задач у навчанні зв'язного мовлення, їх види, зміст, місце на заняттях з розвитку мовлення та в повсякденному спілкуванні. Розповіді дітей вихователю, товаришам. Розвиток пояснювальної, плануючої функції мовлення на заняттях і в різних видах діяльності. Значення розвитку зв'язного мовлення в підготовці дітей до школи (Л.С. Виготський, В.Г. Захарченко).

Тема 9. Теоретичні основи формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку

Значення художньої літератури для виховання дітей.

Особливості сприймання дітьми різних художніх творів. Активний характер сприймання. Дослідження О.В. Запорожця, Н.С. Карпінської.

Змістова сторона художньо-мовленнєвої діяльності. Чинники формування художньо-мовленнєвої компетентності: когнітивно-мовленнєва, виразно-емоційна, поетично-емоційна, оцінювально—естетична, театральна-ігрова.

Завдання й зміст роботи дитячого садка з ознайомлення дітей з художньою літературою.

Джерела й жанри художнього читання.

Принципи добору літературних творів для читання й розповідання дітям. Форми роботи з книгою в дитячому садку.

Тема 10. Методика читання художніх творів на заняттях

Методика читання художніх творів на заняттях, специфіка занять з художньої літератури, їх структура, методичні прийоми роботи. Підготовка вихователя до занять: добір твору, виразне читання, добір ілюстрацій, наочності.

Види бесід після художнього читання. Прийоми ознайомлення дітей з жанрами, композицією, засобами художньої виразності, дитячою книгою і структурою.

Методика проведення етичних бесід: підготовка вихователя і дітей, структура етичної бесіди, прийоми роботи.

Тема 11. Методика ознайомлення дітей з поетичними творами

Методика заучування поетичних творів. Значення поезії у вихованні дітей. Особливості сприймання й запам'ятовування дітьми віршів. Добір віршів для заучування, вимоги до них. Структура занять з заучування віршів і методичні прийоми їх проведення в різних вікових групах.

Тема 12. Драматизація та інсценування за змістом художніх творів

Драматизація та інсценування за змістом художніх творів у дитячому

садку. Методика організації ігор-драматизацій, читання за ролями, інсценування худ.творів у різних вікових групах.

Види театрів: настільний, картонажний, ляльковий, театр іграшок, тіньовий, фланелеграф, пальчиковий театр, театр живих тіней. Методика їх використання в різних вікових групах.

Тема 13. Теоретичні засади підготовки дітей до навчання грамоти

Поняття «наступність», «перспективність», «спадкоємність», «наскрізне неперервне навчання», їх сутність і специфіка в організації навчально-мовленнєвої діяльності двох ланок освіти – дошкільного закладу і початкової школи. Аналіз Базового компонента дошкільної освіти та Державного стандарту початкової освіти в галузі мовленнєвого розвитку та освіти, аналіз програм.

Форми і методи забезпечення наступності й перспективності з навчання дітей та учнів рідної мови. Мовленнєва готовність дітей до школи.

Теоретичні засади навчання грамоти. Лінгвістичні основи навчання грамоти: характеристика рівнів труднощів сприймання звуків на слух. Прийоми звукового аналізу й синтезу. Психолого-педагогічні основи навчання грамоти. Погляди вчених на час початку навчання грамоти.

Короткий історичний огляд методів навчання грамоти у вітчизняній та зарубіжній педагогіці (Монтесорі, Макіндер, Жакото). Характеристика сучасного звукового аналітично-синтетичного методу навчання грамоти.

Дослідження українських вчених з навчання дітей звукового аналізу слів. Характеристика «Абеток» для дошкільнят.

Тема 14. Підготовка дітей до навчання грамоти в різних вікових групах

Підготовка дітей до навчання грамоти на 5 році життя. Завдання й зміст цієї роботи в середній групі. Методика навчання дітей середньої групи звукового аналізу слів.

Зміст і завдання підготовки до навчання грамоти на шостому році життя.

Ознайомлення дітей з реченням, його будовою, словом, складом, звуком, наголосом. Методичні прийоми роботи.

Тема 15. Методика навчання дітей звукового аналізу слів

Методика ознайомлення дітей з голосними, приголосними, твердими, м'якими приголосними звуками, схемою звукового аналізу слів. Структура й специфіка занять.

Тема 16. Методика навчання дітей читання

Навчання читання. Методика ознайомлення дітей з буквами. Навчання читання слів, речень, текстів. Читання книги.

Тема 17. Підготовка руки дитини до письма

Формування графічних навичок у дітей, їх відмінність від навичок

малювання. Завдання й зміст підготовки руки дитини до письма. Гігієнічні і педагогічні вимоги до організації занять. Ознайомлення дітей з зошитом. Специфіка занять з підготовки руки дитини до письма, методика їх проведення у випускній групі дитячого садка. Вправи в зошиті.

4. Структура освітнього компонента

Назви тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	аудиторні	у тому числі			самост. робота
			лекції	семінари	практичні	
2 семестр						
Тема 1. Методологічні засади методики розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку	12	4	2	2	-	8
Тема 2. Завдання, зміст, засоби, форми, методи і прийоми розвитку мовлення дітей	10	6	2	2	2	4
Тема 3. Історичний огляд становлення і розвитку методики навчання дітей рідної мови в Україні	4	2	-	2	-	2
Тема 4. Становлення і розвиток методики розвитку мовлення дітей раннього віку	10	6	2	2	2	4
Тема 5. Методика виховання звукової культури мовлення	8	6	2	2	2	2
Тема 6. Методика словникової роботи в дошкільному закладі	4	4	2	2	-	-
Разом	48	28	10	12	6	20
3 семестр						
Тема 6-1. Методика словникової роботи в дошкільному закладі	8	6	2	-	4	2
Тема 7. Методика формування граматичної будови мовлення у дітей	10	6	2	2	2	4
Тема 8. Методика розвитку						

зв'язного мовлення	21	14	12	2		7
Тема 9. Теоретичні основи формування художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку	2	2	2	-	-	-
Тема 10. Методика читання художніх творів на заняттях	5	2	2	-	-	3
Тема 11. Методика ознайомлення дітей з поетичними творами	6	4	2	-	2	2
Тема 12. Драматизація та інсценування за змістом художніх творів	2	2	-	-	2	4
Тема 13. Теоретичні засади підготовки дітей до навчання грамоти	2	2	2	-	-	-
Тема 14. Підготовка дітей до навчання грамоти в різних вікових групах	6	2	2	-	-	4
Тема 15. Методика навчання дітей звукового аналізу слів	2	2	2	-	-	-
Тема 16. Методика навчання дітей читання	2	2	2	-	-	-
Тема 17. Підготовка руки дитини до письма	2	2	2	-	-	-
Разом	72	46	32	4	10	26
Усього годин	120	74	42	16	16	46

5. Теми семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1	1	Природничі та лінгвістичні засади навчання дітей рідної мови.	2
2	2	Завдання, зміст та форми роботи з розвитку мовлення дітей.	2
3	3	Сучасні дослідження з проблем методики розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	2
4	4	Методика проведення занять з розвитку мовлення дітей 2 та 3 років життя, види занять, методи та прийоми роботи	2
5	5	Особливості звуковимови дітей різного віку, методика проведення занять.	2
6	6	Завдання і зміст словникової роботи, методи і	2

		прийоми.	
7	7	Методика формування граматичної будови мовлення у дітей	2
8	8	Методика проведення занять з розвитку зв'язного монологічного мовлення дітей.	2
Разом			16

6. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1	2	Аналіз програм дошкільних закладів з розвитку мовлення. Порівняльний аналіз завдань і змісту роботи.	2
2	4	Моделювання ігор-занять з розвитку мовлення дітей раннього віку, розв'язування педагогічних задач і ситуацій	2
3	5	Перевірка звуковимови дітей різного віку. Заповнення таблиці, проведення дидактичних ігор і вправ.	2
4	6	Складання й аналіз конспектів занять з розглядання дидактичних картин, екскурсій.	2
5	8	Складання й аналіз конспектів занять з розвитку зв'язного монологічного мовлення дітей. Моделювання фрагментів занять.	2
6	10	Складання й аналіз конспектів занять з художнього читання й розповідання. Моделювання фрагментів занять.	2
7	13	Складання й аналіз конспектів занять з підготовки дітей до навчання грамоти.	2
8	16	Складання та аналіз конспектів занять з підготовки руки дитини до письма.	2
Разом			16

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
1	1	Теоретико-методологічні засади методики розвитку мовлення	8
2	2	Завдання, зміст, засоби та форми роботи з розвитку мовлення дітей	4
3	3	Історичний огляд становлення і розвитку методики розвитку мовлення в Україні	4
4	4	Розвиток мовлення дітей раннього віку	4
5	5	Методика виховання звукової культури мовлення	4
6	6	Методика формування граматичної будови мовлення	4
7	7	Методика розвитку зв'язного мовлення	8
8	8	Методика художнього читання й розповідання	4
9	12	Підготовка дітей до навчання грамоти	4
Разом			46

9. Методи та технології навчання

Методи викладання освітнього компонента Дошкільна лінгводидактика: Методика розвитку мовлення і навчання елементів грамоти спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні дисципліни, є словесні, наочні й практичні. Серед форм та методів подачі освітнього матеріалу застосовуються:

- Імітаційне навчання, основою якого є імітаційно-ігрове моделювання в умовах навчання процесів, що відбуваються в реальній системі.
- Ділові та рольові ігри, імітаційні вправи.
- Тестування, конспектування навчальної літератури, написання рефератів, виконання індивідуальних завдань, «мозкова атака».

10. Методи та форми контролю

Методи:

- Реферати.
- Презентації результатів виконаних завдань та досліджень.
- Тестування.
- Екзамен.

Форми:

- поточний;
- підсумковий екзамен.

Поточний контроль знань здобувачів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на семінарських заняттях, практичну та самостійну роботу.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі екзамену за екзаменаційними білетами, кожен з яких включає два питання (письмово чи усно). Екзаменаційні білети повинні бути затвердженими в установленому порядку.

Екзамен є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Критерії та засоби оцінювання запланованих програмних результатів навчання

Критеріями ефективності запланованих результатів навчання є глибина та дієвість знань, системність та усвідомленість знань.

Методами і засобами оцінювання підготовки до занять та виконання практичних завдань виступають: усний контроль (індивідуальне і фронтальне опитування здобувачів освіти); засоби письмового контролю (тестові завдання, контрольні роботи, ситуаційні задачі), індивідуальні завдання – написання рефератів.

Рейтингова система оцінювання дозволяє врахувати рівень знань, поточну підготовку студентів до аудиторних занять та визначити рівень засвоєння навчального матеріалу окремої теми. Підсумкова оцінка виставляється після складання екзамену за рейтинговими показниками.

**Критерії оцінювання знань запланованих
програмних результатів навчання**

Оцінка «відмінно». Здобувач освіти відповідно до освітнього компонента виявив всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу, володіє відомостями з основної і додаткової літератури, сформулював повні відповіді на всі поставлені запитання, виявив креативність та уміння творчого застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань; має загальний високий рівень ерудиції та культури мови, здатний до самостійного поповнення надбаних знань і умінь у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.

Оцінка «добре». Здобувач освіти міцно засвоїв програмний матеріал, вміє логічно і послідовно його викласти, має повні та системні знання з освітнього компонента, точно формулює означення й правила, не допускає істотних помилок у відповідях на запитання, вільно оперує навчальним матеріалом освітнього компонента, знає наукову й довідкову літературу, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Виявив уміння застосування набутих теоретичних знань для вирішення практичних завдань, глибоко розуміє матеріал але знання з окремих тем мають неповний характер, немає достатньої самостійності в аргументації відповідей, у відповідях він допускає недоліки, які може самостійно виправити.

Оцінка «задовільно». Здобувач освіти виявив знання основного навчального матеріалу в необхідному для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності обсязі, виявив поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, давав неповні відповіді на поставлені запитання із застосуванням певних штампів, виявив уміння репродуктивного вирішення практичних завдань, у процесі їхнього виконання допускав суттєві помилки, які міг усунути лише за допомогою викладача.

Оцінка «незадовільно». Здобувач освіти не засвоїв переважної частини програмного матеріалу, має поверхове, фрагментарне уявлення про освітній компонент, допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, на більшість запитань не давав відповіді, не здатний використати наявні знання під час виконання простих практичних завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал і підготуватися до повторного складання.

11. Рекомендовані джерела інформації

11.1. Базова література

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. Київ, 2012. 26 с.
2. Богуш А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. 2–ге вид. допов. І переробл. Київ : Слово, 2011. 440 с.
3. Богуш А., Гавриш Н., Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах. Київ: Вид. Дім Слово, 2011. 704 с.
4. Богуш А., Маліновська Н., Методика розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей раннього і дошкільного віку. Київ. Видавничий дім Слово. 2021.
5. Богуш А., Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. 2–ге вид. допов. і переробл. Київ: Видавничий Дім Слово, 2011. 440 с.
6. Гавриш Н.В. Сучасне заняття в дошкільному закладі. Луганськ: Альма-матер, 2018.
7. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років відповідно до Базового компонента дошкільної освіти в Україні, наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк, О. Л. Богініч та інш. Київ, 2016. 305 с.
8. Калмикова Л. О. Формування у дітей старшого дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс: навч.-метод. посіб. Київ: Видавничий дім «Слово», 2016. 384 с.
9. Методичні рекомендації до Програми виховання і навчання дітей від двох до семи років «Дитина» /наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк; наук. ред. Н. В. Кудикіна, В. У. Кузьменко; авт. кол.: Е. В. Белкіна, Н. І. Богданець-Білоskalенко, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова, М. С. Вашуленко / МОН України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ, ун-т ім. Б. Грінченка. 3-є вид. доопр. та доп. Київ: Київ, ун-т Б. Грінченка, 2012. 400 с.
10. Плющ М.Я., Бевзенко С.П., Грипас Н.Я., Козачук Г.О., Леута О.І., Лобода В.В. Сучасна українська літературна мова. Посібник. Київ: Вища школа, 2003. 429 с.
11. Товкач І.Є Звуки. Букви. Читання: навчальний посібник для дітей

старшого дошкільного віку : у 2 ч. Ч.2. Харків: Вид-во «Ранок». 2013. 80 с.

12. Товкач І. Слово. Речення. Звуки: навчальний посібник для дітей старшого дошкільного віку : у 2 ч. Ч.1. Харків: Вид-во «Ранок». 2013. 80 с.

11.2. Допоміжна література

1. Бенера В., Маліновська Н. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: навч. – метод. посібник. Київ: Видавничий дім Слово, 2014. 384 с.

2. Білан О. та ін. Програма розвитку дитини дошкільного віку Українське дошкільня. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 264 с.

3. Богущ А. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Ранок, 2011. 176 с.

4. Богущ А. Рідномовна концепція К.Ушинського. *Дошкільне виховання*. 2014. №3. С. 2–6.

5. Богущ А., Гавриш Н. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми. *Дошкільне виховання*. 2012. №10. С. 8–14.

6. Гавриш Н. Література в освітньому процесі: сучасні технології. *Дошкільне виховання*. 2017. №2. С. 4–9.

7. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Підручник. 3-тє вид., доповн. Київ: Академвидав, 2015. 352 с.

8. Крутій К. Формування граматичної правильності мовлення в дошкільників у контексті комунікативного розвитку: термінологічне поле. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2018. № 3. С. 28–35.

9. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови: навчальний посібник/ уклад. Л.В. Іщенко. Умань: ПП «Жовтий», 2013. 138 с.

10. Сухар В. Придумай слово: мовні ігри для дошкільнят. Харків: Ранок, 2017. 160 с.

11. Федорова М. Організація роботи з українською народною казкою у формуванні моральної свідомості дітей молодшого дошкільного віку. *Формування професійної компетентності майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. С. 431–434.

11.3. Інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). URL:https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.

2. Методика розвитку мовлення і навчання дітей дошкільного віку української мови. URL: <http://genius-ja.uz.ua/images/files/-pdf>.

3. Сучасні підходи до розвитку мовлення дошкільників. URL: <https://vseosvita.ua/library/sucasni-pidhodi-do-rozvitku-movlenna-49070.html>.